

Medvěd hnědý obývá horské zalesněné oblasti. Je obvykle tmavě hnědého zbarvení a hmotnosti u dospělých jedinců kolem 150–350 kg. Samci jsou větší než samice. Je plachý, člověku se raději vyhne. Přes zdánlivou neohrabanost se dokáže i v obtížném terénu pohybovat tiše, lehce a rychle. Má výborný čich a poměrně dobrý zrak a sluch. Je čilý zvláště za soumraku a v noci. Umí šplhat na stromy a dobře plave. Medvěd je všežravec. Jeho jídelníček tvoří převážně rostliny, lesní plody, ovoce, oves, požírá i měkší části stromů. Vybírá mravence, včely, obratně loví ryby a zvláště miluje med. V lese působí i jako „zdravotník“ – loví slabší kusy zvěře, požírá uhynulá zvířata. Od lidských sídel se drží v dostatečné vzdálenosti, ale když se mu naskytne příležitost, nepohrdne ani domestikovanými zvířaty a odpadky. Kromě stop zanechává v přírodě další pobytové znaky (trus, kadáver, rozhrabaná mraveniště a vosí hnízda, polámané větve stromů nebo chlupy na stromech, o které se otíral. Okousané, podrápané nebo močí označené stromy představují důležitá komunikační místa medvědů. Útočí pouze v případě, když se cítí ohrožen, je podrážděný nebo zraněný.

V legislativě EU je medvěd hnědý zařazen mezi přísně chráněné druhy. V Bernské úmluvě o ochraně evropské divoké flóry a fauny je zařazen mezi chráněné druhy. Na Slovensku patří medvěd mezi chráněné druhy živočichů. V České republice je medvěd hnědý na seznamu kriticky ohrožených druhů. Škody způsobené medvědem jsou hrazeny dle zákona č. 115/2000 Sb..

Naše organizace se věnuje ochraně velkých šelem a informování veřejnosti o této problematice již více než 15 let. V roce 2000 jsme zřídili tzv. „šelmařskou linku“. Na čísle +420 774 652 299 uvítáme Vaše informace o nálezu pobytových znaků velkých šelem, nebo o přímém setkání s nimi a rádi zodpovíme vaše dotazy. Zřídili jsme rovněž e-mailovou adresu sulgan@valachnet.cz, na kterou můžete psát své dotazy, nebo si u nás objednat na toto téma přednášku, výukový program či terénní exkurzi.

Vydal Český svaz ochránců přírody – ČSOP Radhošť v rámci programu Českého svazu ochránců přírody „Ochrana biodiverzity“ 2014.

ÚVR ČSOP, Michelská 5, 14000 Praha 4, tel. 222 516 115, e-mail: csop@ecn.cz, www.csop.cz

ZO ČSOP Radhošť, Lázeň 2287, Rožnov pod Radhoštěm, sulgan@valachnet.cz, mobil: 774 652 299, www.csopradhost.org

text: František Šulgan, Dana Bartošová, Ludvík Kunc, Michal Šulgan / kresby: Ludvík Kunc
design: sumec+ryšková / tisk: PROprint, 2014

přední stopa

zadní stopa

„Generální partner programu
Ochrana biodiverzity“

Ministerstvo životního prostředí

ursus arctos medvěd hnědý

Medvěd hnědý (*Ursus arctos*) byl až do konce 19. století trvalou součástí české zvěřiny. Díky dlouholeté ochraně těchto šelem na Slovensku a návaznosti pohraničních pohoří se medvědi do České republiky znovu vracejí. V Beskydech je od roku 1973 každoročně zaznamenáván jejich výskyt.

Medvědi a lidé

mohou žít spolu bez problémů

Chcete, aby prostředí chalupy, chaty, turistického střediska nebo tábora bylo bezpečné před návštěvami medvědů? Stačí odstranit z okolí zbytky potravy, odpadky nebo obaly potravin, které medvědy přitahují. Tak ochráníte sebe, ale i medvědy před zbytečnými stresy z neočekávaného překvapujícího střetnutí. Jestliže se budete řídit níže uvedenými radami, můžete předejít zbytečným komplikacím.

Nakládání s odpadky

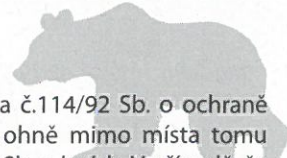
- Zejména přes noc nenechávejte zbytky jídla volně u chaty.
- Odpadky ukládejte do dobře uzavřených popelnic nebo kontejnerů.
- Na kompost neodkládejte ovoce a zbytky potravin.
- Při likvidaci odpadků biologického charakteru použijte vápnění, abyste zredukovali vytváření zapáchajících látek.

Přítomnost v teritoriu medvěda

- Každý, kdo se nachází v teritoriu medvěda, může se s ním i setkat. Proto věnujte pozornost svému okolí. Zejména v odlehlých částech hor nevstupujte do nepřehledných houštin. Pamatuje, že medvěd na Vás nečeká a bezdůvodně na Vás nezaútočí.
- Vycházky a túry absolvujte jen za denního světla. Je výhodnější, když se terénem pohybujete ve dvojicích nebo ve skupině. Členové skupiny by měli udržovat vzájemný kontakt. Panika může ohrozit bezpečnost celé skupiny. Dětem nedovolte příliš se vzdalovat.
- V nepřehledném terénu buďte ostražití, vytvářejte přiměřený hluk (mluvte nahlas, zpívejte si, pískejte; nemusí být ale účinné, když napodobujete hlasy ptáků), medvěd Vás zaregistruje a vyhne se Vám.
- Buďte zvláště opatrní při nízké viditelnosti (mlha) nebo slyšitelnosti (silný déšť, vítr, hukot potoka apod.).
- Dávejte pozor na místech, kde je hodně lesních plodů, u pole s ovsem, u mokřadů.
- Buďte opatrní, když narazíte na čerstvé znaky přítomnosti medvěda – stopy, vlhký trus, zvratek, rozhrabaný pařez, poškrábané stromy, okousanou kůru stromů apod.
- Pokud objevíte uhynulé zvíře, nepřibližujte se k němu. Může se jednat o kořist medvěda, který by mohl být nablízku. Na kadáver v lese vás často upozorní krkavcovití ptáci a dravci. Na přítomnost medvěda upozorní také splašená zvěř, křik sojek, pískání kosa, bekání srnčí zvěře apod.
- Držte psy na vodítku a pod kontrolou. Psi mohou ucítit medvěda a zaútočit na něj nebo budou před ním utíkat a dovedou medvěda až k vám.
- Na výletech nepoužívejte silně vonící kosmetiku. Pamatuje, medvěd má výborný čich.

Táboření v přírodě

Na území chráněné krajinné oblasti je dle zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny zakázáno tábořit a rozdělávat ohně mimo místa tomu vyhrazená. Platí to rovněž podle zákona č. 289/95 Sb. o lesích. V případě, že táboříte na vyhrazeném místě nebo jste nuceni přespat ve volné přírodě, doporučujeme:

- K táboření si vyberte místo vzdálenější od vyšlapaných lesních chodníků a břehů potoků a řek.
- Místo, kde vaříte, by mělo být vzdáleno nejméně 50 m od tábořiště po větru. Pokud si budete připravovat jídlo opékáním na ohni, buďte ostražití. Je-li medvěd nablízku, může ho vůně jídla přilákat.
- Šaty, ve kterých vaříte, nepoužívejte při vycházkách do lesa a nenechávejte je ve stanu.
- Nádobí udržujte v čistotě a skladujte s potravinami.
- Jídlo v plechovkách (např. ryby) zkonzumujte ihned po otevření. Neskladujte žádné jídlo nebo pronikavě vonící věci (parfémy, zubní pasty) uvnitř stanu.
- Jestliže nemáte jinou možnost, najděte si dva stromy vzdálené od tábořiště nejméně 200 m a vzdálené od sebe cca 6 m a potraviny nebo odpadky zavěste mezi ně nejméně 4 m nad zemí.
- Odpadky by měly být uskladněny v malých přenosných kontejnerech nebo v uzavřených igelitových sáčcích.

Setkání s medvědem

Neexistují zaručená pravidla chování při setkání s medvědem, ale následující rady mohou být užitečné:

- Zachovejte klid a snažte se správně odhadnout situaci. Uvidíte-li medvěda, který je od Vás dostatečně daleko, přibližuje se k Vám, ale dosud vás nezpozoroval, upozorněte ho na sebe hovorem. Pokud se přibližuje, ustupte mu z cesty a pomalu a klidně odejděte. Všimněte si směru větru. Pokud vítr vane směrem k Vám, nemůže Vás medvěd ucítit.
- Je-li medvěd velmi blízko, nekřičte na něj, může ho to vyprovokovat. Zachovejte klid, mluve na něj, pokojně odcházejte a mírně gestikulujte. Vyhněte se soustředěnému pohledu z očí do očí – pro šelmy to bývá výzva k souboji.
- V žádném případě se k medvědovi nepřibližujte, nedrážděte ho, neházejte po něm kameny a nesnažte se ho ani zahnat. Nikdy nelákejte medvěda na potravu pro atrakci, pozorování nebo fotografování. Může se stát agresivním, nebo Vás začne obtěžovat, strhávat batoh apod.
- Postaví-li se medvěd na zadní nohy, neznamená to, že je agresivní. Možná se chce jenom rozhlédnout, čichat, poslouchat, zkrátka zorientovat se nebo identifikovat pro něj podezřelou věc. Zachovejte klid, mluve na něj a pohybujte pažemi sem a tam.
- Někdy medvěd zdánlivě zaútočí, aby Vás pouze zastrašil. Rozběhne se, prudce zastaví těsně u Vás a vrátí se zpět na původní místo. Někdy tento zdánlivý útok zopakuje. Zachovejte klid a pomalu se vzdalujte z tohoto místa. Nikdy před medvědem neutíkejte. Je rychlejší než člověk (dokáže běžet rychlostí až 60 km/h). Pokud to nevydržíte a dáte se před medvědem na útěk, odhodte nějakou věc (batoh, tašku), abyste medvěda zmátli, odpoutali jeho pozornost a zdrželi ho.
- Lezení na strom využívejte jako poslední možnost úniku. Mladší medvědi vylezou i na strom, staršímu se ubráníte tím, že vylezete nejméně 4 m nad zem, aby na vás nedosáhl.
- Nebezpečné může být, když medvěda překvapíte ve spánku, při konzumaci potravy, v blízkosti jeho kořisti nebo mládat. Nikdy se nepřibližujte k medvědíatům!
- „Šťekající“ nebo mručící medvěd, který otvírá hubu, otáčí se bokem, aby demonstroval svoji velikost, signalizuje agresivitu. Když začne řvát, seká zuby, údery předních tlap vyhazovat kusy hlíny a sklopí dozadu uši, znamená to, že se agresivita stupňuje.
- Pokud Vás medvěd napadne, lehněte si obličejem k zemi. Stočte se do pozice, ve které si stehna tlačíte na hrudník a hlavu se snažte skrýt mezi kolena. Spojte prsty vzadu na krku a chraňte si jej. Přitom tlačte lokty ke kolenům. Tato pozice Vám chrání krk, hlavu a jiné životně důležité orgány. Máte-li batoh, stáhněte si jej na hlavu a krk. Nehýbejte se, dokud medvěd neopustí místo, kde se nacházíte.